

MUSEUMSAVISEN

Nr. 25
Maj 1994
15. årgang

HOLSTED · BRØRUP · VEJEN

Formandens beretning

Efterretninger

**JERNALDERKORNENE
FRA SOLVANG**

Åbning af tekstil-
og væveudstillingen 27. maj

Stationsbyprojektet

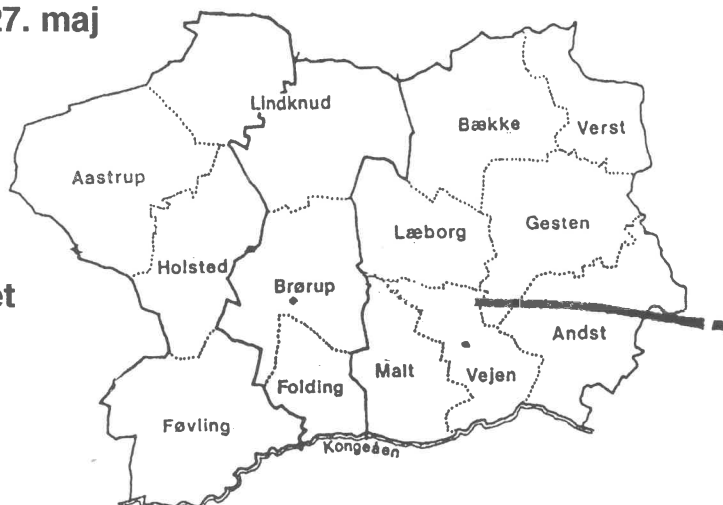
En arbejdsdagbog

Læserbrev

Naturvejlederprojektet

Arrangementer:

Særudstilling
"Gadesjakket"
Omvisning ved
Trældiget

MUSEET PÅ SØNDERSKOV

Sønderskovgårdvej 2

6650 Brørup

Tlf. 75 38 38 66

Kontoret er åbent alle hverdage

Museumsleder: Svend Aage Knudsen, Gl.Kongevej 40, 6000 Kolding

Museumsassistent: Ellen Marie Viuff, Nyby

Museumstekniker: Søren Moses, Randbøl

Museumsvært: Brynhild Tophøj, Bramminge

Leder af arkivet i Vejen: Else Mølgaard

HOLSTED - BRØRUP - VEJEN EGNENS MUSEUMSFORENING

Stiftet den 6. februar 1979 med det formål at oprette
og drive et kulturhistorisk egnsmuseum

Formand: Henry Nielsen, Melvangvej 2, Askov, 6600 Vejen, tlf. 75 36 06 64

Kasserer: Agner Frandsen, Askov Kirkevej 17, 6600 Vejen. tlf. 75 36 14 97

Foreningen har i maj 1994 720 medlemmer

Kontingent: 50 kr. for enkeltpersoner, 70 kr. for ægtepar

Foreningens medlemmer modtager Museumsavisen

Museumsavisens redaktion: Hans Jørgen L.Larsen, Agner Frandsen,
Svend Aage Knudsen og Søren Moses

HISTORISK SAMFUND FOR RIBE AMT

Stiftet 1903. Danmarks ældste amtshistoriske samfund.

Er du lokalhistorisk interesseret og rækker din interesse til også at omfatte den sydvestjyske regions fortid, var det måske en ide at blive medlem af Historisk Samfund for Ribe Amt.

For p.t. 100 kr. årligt modtager du årbogen "For Ribe Amt", der indeholder artikler om regionens ældste og yngste fortid, tilbud om deltagelse i møder med lokalhistoriske temaer og om udflugter både inden for og uden for amtsgrænsen.

Formand: Arkivl. J.Dickmann Rasmussen, Torvegade 47, 6700 Esbjerg. 75 18 18 55

Eksp. og kasse: E.Busk Jensen, Gl.Præstevej 16, Ounbøl 6800 Varde. 75 26 41 16

Formandsberetning - 1993

Jeg vil gerne indlede min beretning for året 1993 med at takke alle - det gælder enkeltpersoner, institutioner, virksomheder, personalet, de 3 kommuner - for den indsats og støtte, der har muliggjort Egnsmuseets drift og aktivitetsniveau. Takken omfatter også den gruppe arkæologer, der under Per Ole Rindels ledelse har været beskæftiget med motorvejsudgravningerne. I denne drift er der en synlig side med arrangementer, udstillinger, besøg, rundvisninger, museumsavis o. lign. Denne synlige side er særdeles væsentlig, ikke mindst fordi vi her bliver vurderet af omverden og befolkning. For at gøre denne side så god som mulig med de indsatsmuligheder, vi har til rådighed, arbejder vi med tilbagemeldinger og dialog med de frivillige hjælpere. Jeg vil gerne igen i år understrege betydningen af denne frivillige hjælpeindsats. Den er dels et betydningsfuldt led i museets målsætning om folkelig opbakning, og den er en aldeles nødvendig forudsætning for, at museet har kunnet opretholde et forholdsvist højt aktivitetsniveau, oven i købet med en særdeles stram økonomi. Jeg vil i denne forbindelse understrege, at museet på Sønderskov endnu mandskabsmæssigt ligger under minimumsstandarden for statsstøttede museer, hvilket stiller store krav til ledelsen, ligesom dette nødvendiggør en stram prioritering af arbejdsopgaverne. På denne baggrund en tyk streg under takken til ledelsen med Svend Aage Knudsen i spidsen, til personalet og de frivillige hjælpere for en vedholdende indsats.

Denne synlige side hænger tæt sammen med en anden, men mindre synlig side i museumsdriften, nemlig den administrative side, lovsiden, plansiden,

økonomisiden, forholdet til kommunerne og andre myndigheder. Denne ikke-synlige side har fyldt meget i 1993 og har været meget tidkrævende. Det vender jeg tilbage til senere.

Den opmærksomme lytter til min beretning sidste år bemærkede nok, at driftsøkonomien vedr. bygningsdriften - ikke mindst opvarmningen - trykkede os særdeles meget og belastede budgettet helt uacceptabelt. Det problem var bestyrelse og ledelse i tæt samarbejde med Kommunernes Revisionstjeneste i fuld gang med at bearbejde. Og da det var et driftsproblem vedrørte det i høj grad de kommunale tilskud. Denne bearbejdning førte frem til en 2-delt ansøgning til kommunerne, hvor første del omhandlede det oparbejdede og voksende underskud på bygningsdriften, begrundet i et oprindelig for lavt sat budget. Anden del omhandlede en ansøgning om beskedne personaleudvidelser i den nye planperiode 1994 - 97. Udvidelser, som iøvrigt indgik i statsanerkendelsesgrundlaget i 1989. Ansøgningen bevirkede, at de tre tilskudskommuner over en periode forhandlede sig frem til en ny og mere forenklet driftsaftale, der sammen med stop for alle udgiftskrævende aktiviteter for året 1993, med et slag løste vores akutte driftsproblem. Santidig fik museet fuld råderet over sin egenindtjening ved entreindtægter. Betydningen af denne aftale vil forsamlingen se helt klart ved regnskabspunktet.

Vi har al mulig grund til at takke kommunerne for nyordningen på driftsområdet. Museets ledelse og bestyrelse får fremover bedre og mere tilfredsstillende handle- og dispositionsmuligheder for egnsmuseets arbejde - dog naturligvis altid inden for rammerne af

de til enhver tid af de 3 kommuner godkendte budgetter. De af bestyrelsen ønskede personaleudvidelser må vi betragte som henlagt på ønskelisten. Men bestyrelsen vil dog fortsat være nødt til at argumentere for denne meget beskedne personaleudvidelse. I særlig grad trænger behovet for ansættelse af en person, der kan varetage tilsyn, vedligehold, vagtfunktioner m.v. sig på. Det er jo ikke særlig hensigtsmæssigt og økonomisk, når specialuddannet museumspersonale skal rende rundt og løse sådanne opgaver, som jo er grundlæggende nødvendige at få løst i en bygning og virksomhed som Sønderskov. Jeg vil gerne supplere takken til kommunerne med en bemærkning om, at vi afleverer takken med oprejst pande og i bevidstheden om, at museet selv har udført et målrettet arbejde for at få Egns museet på skinner. Som jeg sagde i min beretning sidste år, så er al indretning inden for de nøgne vægge og lofter i bogstavelig forstand hidtil sket uden en eneste kommunal anlægskrone - endnu, er jeg nødt til at tilføje. Anlægskroner, som vi efter aftale med kommunerne heller ikke har bedt om. Nu ved alle her jo, at udover fondsmidler har vi med garantistillelse fra Brørup kommune og Ribe amt lånt penge i Ribe amts Frigørelsesfond. Efter sommerferien går bestyrelsen i gang med at bearbejde konsekvenserne af disse lånefinansieringer - også i denne forbindelse i tæt samarbejde med Kommunernes Revisionstjeneste. Det er min klare opfattelse, at dette må ske i lyset af, at vi for fortsat at holde egns museet på skinnerne, må anvende dele af vor egenindtjening på aktivt publikumsarbejde, udvidelse af udstillingsområder, særudstillinger, oplysningsarbejde, skoletjeneste m.v. Med den nye mellemkommunale aftale i hus håber vi, at der bliver lidt mere tid til

synliggørelse i de kommende år. Vi står med mange spændende udfordringer foran os, udfordringer, som kræver en vedvarende indsats - og herunder også opbakning. Vi har stadigvæk ikke flere penge til nye tiltag, end vi selv kan fremskaffe. Det bremser naturligvis udviklingstakten mere, end vi kunne ønske det. Men parolen er stadig: MUSEUM UNDER OPBYGNING.

Nu er det jo imidlertid ikke således, at verden står stille her på Sønderskov, der er nye tiltag, såvel i gang som i støbeskeen. Før jul havde vi opslået en 1/2-tids stilling som leder af Vejen lokalhistoriske arkiv - efter Wilhelm Rasmussens afgang sidste år. Stillingen skulle ifølge museets godkendte planer besættes med en person med bl. a. uddannelse som nyere tids historiker med henblik på med tiden at varetage nyere tids kulturhistorie i Egns museets arbejdsområde. Det passer jo helt fint sammen med målsætningen i arkivarbejde. Med bestyrelsens bemyndigelse ansatte forretningsudvalget cand. phil. historiker Else Mølgaard med virkning fra 1. marts. Vi præsenterede Else ved en reception, hvor vi bød hende velkommen. Jeg vil gerne gentage velkomsten her ved foreningens generalforsamling.

Den gamle smedje er blevet istandsat - i væsentlig grad ved frivilligt arbejde af ældre smede fra egnen. Vi glæder os over at høre hammer- og amboltmusik akkompagnere Sønderskovs andre aktiviteter. Lige for tiden færdigøres de sidste projektarbejder i forbindelse med tilskud fra Højlundfonden. Bl.a. Havehuset, der skal være hjemsted for den arbejdende havegruppe i barokhaven.

Museumsrestauranten "Herregårds-kælderen" har hidtil haft god søgning, såvel af besøgende gæster på museet som af særlige grupper fra ikke mindst

egnens erhvervsliv. Der er også afholdt flere familiefester i de usædvanlige omgivelser. Vi håber, søgningen vil fortsætte. Afslutningsvis vil jeg omtale en nyskabelse, som er undervejs, og vel at mærke en nyskabelse, der ikke belaster egns museets budget. Af de naturforvaltningsmidler, som Ribe amt råder over, bruges nogle midler til naturvejleder-funktioner. Ribe amt har etableret naturvejledning i Blåvand og i Vester Vedsted. Det er vedtaget, at en tredje vejleder skal have base på Sønderskov og dække den østlige del af Ribe amt. Lige i øjeblikket udføres der et forarbejde, et pilotprojekt, der kan danne grundlag for indholdet af en senere fast naturvejlederfunktion. Dette arbejde udføres for Ribe amt af Karsten Rene Kristiansen, som p.t. er tilknyttet Skov- og Naturstyrelsen i Århus. I dette forarbejde inddrages relevante personer, grupper, organisationer med henblik på at afdække områdets potentielle muligheder for at få udbytte af ordningen. Det er så Ribe amts hensigt at opslå en egentlig fast naturvejlederstilling senere på året. Efter min mening er en naturvejleder-funktion med base på et kulturhistorisk museum - for det første ikke helt sædvanlig, men for det andet en særdeles værdifuld mulighed for et

opleve natur- og kulturhistorie i levende sammenhænge. Det moderne menneske er jo på mange måder fjernet fra naturens sammenhænge, betingelser og muligheder. Alle, men især unge fra vore uddannelsesinstitutioner, må kunne hente viden og erfaring, når denne ordning fra næste år kommer i fuld funktion. Åbningen af afmærkede rute-forløb fra Hærvejsruten over Skibelund langs Kongeåsletten, over Sønderskov og videre til Åtte Bjerge giver mange interessante oplevelsesmuligheder. Vi vil fra museets side sætte meget ind på at samarbejde og koordinere alle muligheder for ordningens succes. Og vi er i fuld gang med at formidle viden om ordningen.

Jeg vil til allersidst, men ikke mindst, takke bestyrelsen for et godt og positivt samarbejde omkring det: At komme videre i Sønderskovs opbygningsfase. Det vil fortsat kræve interesse, ildhu og trofasthed på tværs af kommunegrænserne. Grænser, som jo egentlig slet ikke eksisterer i det konkrete museumsarbejde. Og sådan må det være. Tak til foreningens medlemmer, fordi I holder ved, møder op, skaffer nye medlemmer, agiterer, viser tålmodighed og meget mere.

Henry Nielsen

Fradragsberettiget støtte

Egns museet er godkendt af *Told- og Skattestyrelsen* som en kulturaktivitet, der kan modtage pengegaver fra private og erhvervslivet.

I henhold til ligningslovens § 8a kan gavebeløb mellem 500 kr. og 3000 kr. fratrækkes ved indkomstopgørelsen. Indbetaling kan ske til museets girokonto:

6 70 80 72

hvorefter der fremsendes en personlig kvittering.

Midlerne tilgår "*Egns museets støttekonto*" i Brørup Sparekasse og vil blive anvendt til markedsføring og det publikumsrettede arbejde.

Kort efterretning fra generalforsamlingen

* Positivt økonomisk resultat

I samråd med museets revision er museets regnskab opdelt på den ordinære drift og på projektregnskaber. Projekterne er særlige anlægsopgaver, undersøgelser og aktiviteter, som løses ved særlige bevillinger, tilskud fra fonde til særlige formål, sponseringsopgaver osv. Disse udgjorde i 1993 godt 2.5 mio. kr, hvoraf motorvejsudgravninger var langt den største opgave. Men også delprojekterne under Kulturfondens bevilling har været en betydelig post i 1993 projekterne.

Ved redegørelsen for museets årsregnskab kunne der glædeligvis opvises et pænt overskud, som har kunnet opveje flere års usikkerhed omkring bygningsdriften og den ordinære drift på særlige etableringsområder.

Det positive årsresultat er først og fremmest opnået gennem den ny driftsaftale mellem tilskudskommunerne og gennem underskudsdækning for bygningsdriften i 1992. Endvidere gennemførte museet i 1993 betydelige besparelser og udskydelser af aktiviteter. Samlet viste driftsresultatet et overskud på 427.841 kr, som efter udligning af bl.a. underskud på bygningsdriften, stadig gav en positiv egenkapital på godt 27.000 kr.

* valg til bestyrelsen

Henry Nielsen, Chr.Carstensen blev genvalgt. Købmand Johannes Hansen fra Brørup havde valgt at trække sig fra bestyrelsen efter mange års aktiv medvirken i bestyrelsen lige siden Museumsforeningens stiftelse i 1979. I flere år var Johannes Hansen også formand for bestyrelsen og han har både i denne forening og vidt omkring virket og virker fortsat for den folkelige og egenskulturelle sag. Sparekassedirektør Flem-

ming Holm-Rasmussen fra Brørup blev valgt som nyt bestyrelsesmedlem fra Brørup.

Ved et efterfølgende møde har bestyrelsen konstitueret sig med Henry Nielsen som formand, L.P.Hindkær som næstformand og Agner Frandsen som kasserer.

* Kontingent 1995

Det blev besluttet at hæve kontingentet til 70 kr for enkeltmedlemmer og 100 kr for par/ægtepar om året med virkning fra 1995. Der kunne henvises til stigende portoudgifter og til en styrkelse af såvel arrangementssiden og flere udsendelser af Museumsavisen. Par-medlemmer modtager fortsat kun et eksemplar af bl.a. Museumsavisen og andre udsendelser. Medlemmeme modtager fortsat - fortrykt på girokortet - et partoutkort til museet. Dette er dog kun gyldigt ved almindelige besøg - ikke ved særarrangementerne, hvor der betales normal entre.

* Under eventuelt

Der fremkom flere gode synspunkter og kommentarer fra medlemskredsen, som næsten alle knyttede sig til museets udvendte virksomhed - først og fremmest etableringen af de permanente udstillinger. Den objektive kritik var yderst velkommen, selv om den ikke altid kan honoreres lige straks. Det tilbagevendende svar til medlemmerne og offentligheden er tålmodighed og forståelse for museets økonomiske og mandskabsmæssige ressourcer. Museets personle og bestyrelsen er opmærksom på behovene og vi mener også, at der ér sket og vil ske forbedringer af de formidlingsmæssige rammer. I den aktuelle planperiode satses der først og fremmest

på den bygningshistoriske skiltning og husets egenhistorie.

Så vidt det er økonomisk muligt, vil museet også fremover satse mere på hjemtagning af særudstillinger fra andre museer - fortrinsvis med et kulturhistorisk indhold, men også samfundsorienterede temaudstillinger kan komme på tale. Endvidere vil der kunne komme flere mindre arrangementstyper i forbindelse med bl.a. påske og skolernes eferårsferie.

Museet er fortsat henvist til at løse betydelige opgaver ved støtte fra fonde og sponsorer og dette kan naturligvis være ensbetydende med, at delløsningerne først gennemføres i takt med, at der er økonomiske midler til det.

Selv om formidlingen, udstillinger og arrangementer er livsnerver for museet, er der fortsat talrige opgaver med undersøgelser, indsamling, rap-

portskrivning og andet lovpligtigt museumsarbejde, som heller ikke kan lægges til side. Derfor må der også helt tiden ske en afvejning af de prioriterede mål, som museet må sætte sig på kort og noget længere sigt.

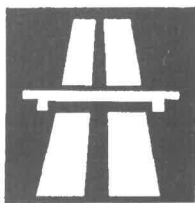
I løbet af 1994 afsluttes en række flerårige delprojekter inden for museumsetableringen med tilskud fra Kulturfonden og ved midler fra Ribe Amts frigørelsesfond. Dette vil kunne stimulere til iværksættelse af de nye tiltag, som forsamlingen eftelyste og som museet er helt enig i bør opprioriteres, ligesom der vil blive gjort en yderligere indsats omkring markedsføringen gennem brochurer, foldere, plakater og anden PR-aktivitet rettet mod såvel stampublikum og turister fra nær og fjern.

Sv.Aa.Knudsen

Skitseret kort over hjemstedet for forenings- og gruppebesøg i 1992-93. Hver prik repræsenterer en besøgsgruppe, som har modtaget omvisning. Det klumper naturligvis noget sammen i lokalområdet, men også fra Ribe, Esbjerg og Kolding modtager museet mange gruppebesøgende - og denne tendens fortætter i 1994. Som et eksempel repræsenterer klumpen ved Ribe ialt 21 foreningsbesøg.

MOTORVEJEN

Vest-etapen under mikroskop. Øst-etapen prøvegravet

I vinterhalvåret 1993/94 har de egentlige arkæologiske udgravninger på motorvejstracéet ligget stille, men det betyder på ingen måde, at undersøgelserne i forbindelse med dette omfattende anlægsarbejde har ligget i dvale. I kølvandet på de mange udgravninger, der i 1992-93 blev gennemført på etappen mellem Vejen og Holsted, har der været travlhed med at analysere og bearbejde de mange fund og informationer og udarbejde de færdige udgravningsberetninger. Samtidig har museet gennemført prøvegravningerne på de resterende ca. 10 km. af motorvejsstrækningen i den østlige del af museets ansvarsområde, dvs. fra Vejen Å nord for Vejen til Åkær Å nord for Lunderskov.

Jernalderkorn fra Solvang

Ved gården "Solvang" nord for Brørup udgravede museet i 1993 tre store gårdsanlæg fra den sene del af ældre germansk jernalder dvs. 6. århundrede (omtalt i Museumsavisen nr.23). I den sammenhæng fremkom også en del forkullede planterester som nu er blevet analyseret af David Robinson og Jan Harild på Nationalmuseets Naturvidenskabelige Undersøgelser. Resultatet af analysen rummer en række vigtige og på flere måder opsigtsvækkende oplysninger om agerbrug og fødetilberedning

for godt 1400 år siden.

De forkullede planterester er dels fundet i en forråds-kælder i tilknytning til det vestligste gårdsanlæg (jvf. fig.4), dels i nedgravningerne til de tagbærende stolper i en række af gårdenes langhuse.

Forråds-kælderen var udformet som en regelmæssig nærmest kasseformet nedgravning ca. 150 cm lang, 90 cm bred og bevaret i en dybde på ca. 50 cm. Den øverste del af anlægget er i lighed med husenes gulve ødelagt af senere pløjning, så kælderen bund har snarest ligget 70-75 cm under den daværende jordoverflade. Indholdet i kælderen taler sit tydelige sprog om en ildebrand på stedet - det gælder både de talrige rester af veltildannede planker, de mange forkullede korn og de itu-brudte lerkar som er blevet misfarvet ved branden. I nedgravningen har der tilsyneladende været opbygget en regulær plankekiste, hvoraf blot de partier er bevaret, som ilden lod tilbage i forkullet tilstand. Nedgravningens bund har tilsyneladende været dækket af tætliggende planker på tværs, mens kantstillede vandrette planker har beklædt kælderen sider. Nedstyrkede plankerester i nedgravningens fyld tyder på, at kælderen også har været dækket med et låg af planker i kælderen tværetning. Foreløbig er træsorten kun undersøgt for en enkelt planke. Den viste sig at være af eg.

Kælderen indeholdt talrige store brudstykker af lerkar. De er nu blevet sat sammen til 8 mere eller mindre fuldstændige lerkar, heraf flere fornemt udsmykkede. De spænder lige fra små drikkebægre til store forrådskar og giver således et fint indtryk af spændvidden i lerkarformerne i en husholdning i 6. århundrede (fig.5). I hvert fald ét af de store forrådskar har stået på

Fig. 1. Kælderen ved Solvang under udgravning. I forgrunden ses forkullede plankestykker.

Signaturforklaring:

- brudstykke af lerkar
- plantliggende vandret plankestk.
- kantstillet vandret plankestk.
- plantliggende vandret plankestk. set fra enden.
- plankefragment

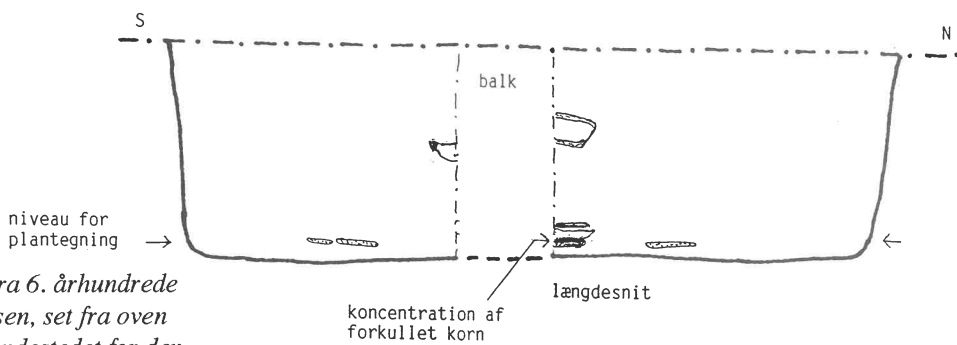
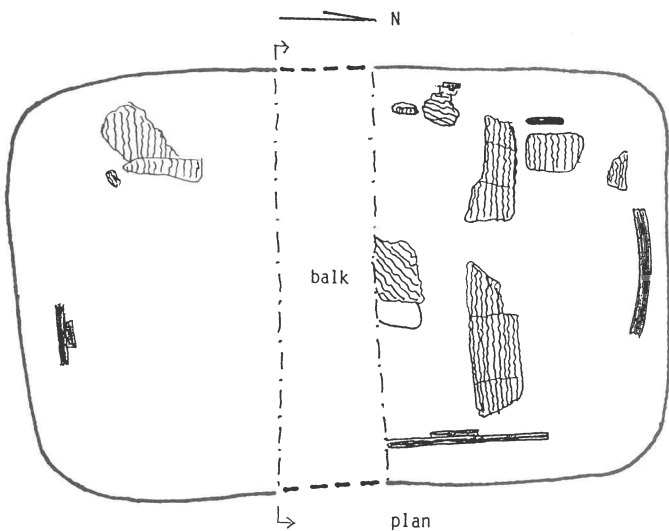

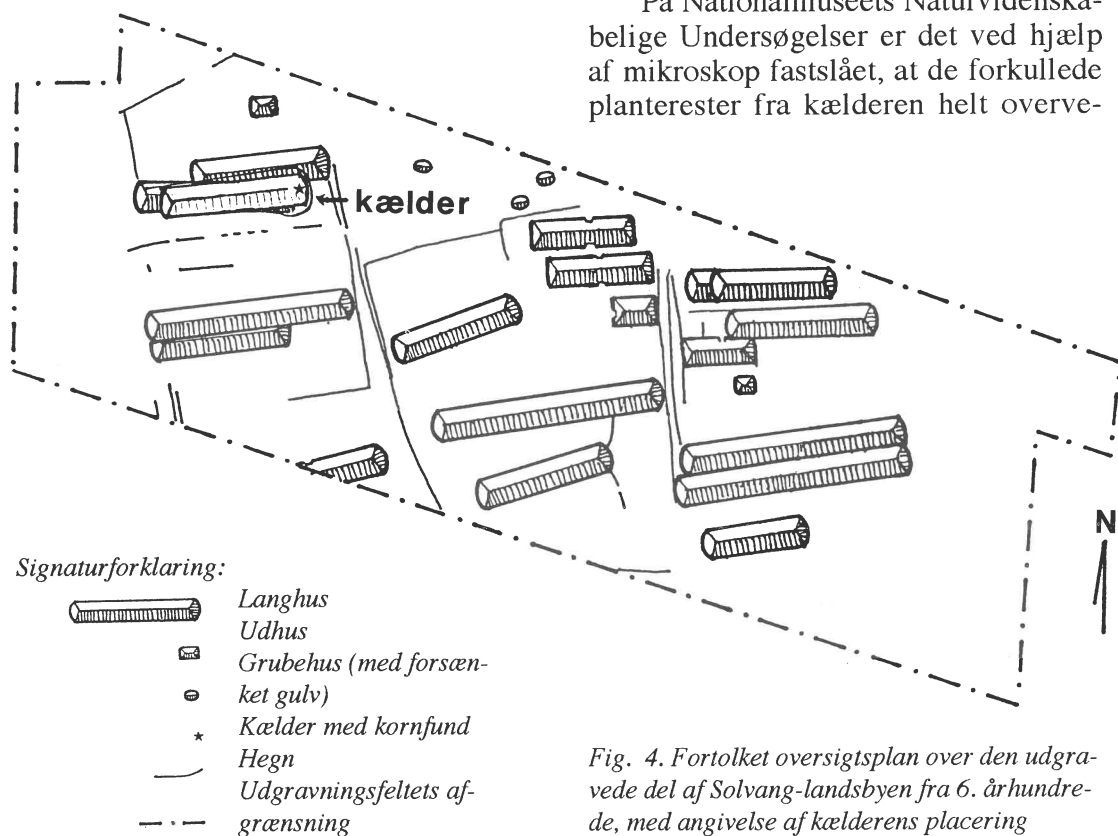
Fig. 2. Kælderen fra 6. århundrede på Solvangbopladsen, set fra oven og i længdesnit. Findestedet for den samlede koncentration af forkullede korn er angivet.

Fig. 3. Udsnit af koncentration af forkullede korn, som de blev fundet liggende på en af bundplankerne i kælderen.

0 50 m

kælderens bund og er sandsynligvis blevet knust af nedstyrtende materiale ved branden. Derimod er de mindre lerkar øjensynlig først havnet i kælderen i forbindelse med branden.

Under bunden af et forrådskar der har stået direkte på kælderens plankebund fandtes et kompakt lag af forkullede korn så tæt forsejlet mellem de forkullede planker og karbunden, at de lå totalt blottede da karbunden ved udgravningen blev løftet bort (fig.3). Desuden fandtes mere spredte forkullede planterester i kælderen fyld. De blev udskilt fra den øvrige fyld ved opslemning i strømmende vand i et særligt apparatur, der gør det muligt at lade overfladevandet med de letflydende forkullede plantedele passere gennem en finmasket sigte, hvor selv de mindste frø opsamles.

På Nationalmuseets Naturvidenskabelige Undersøgelser er det ved hjælp af mikroskop fastslået, at de forkullede planterester fra kælderen helt overve-

Fig. 4. Fortolket oversigtsplan over den udgravede del af Solvang-landsbyen fra 6. århundrede, med angivelse af kælderens placering

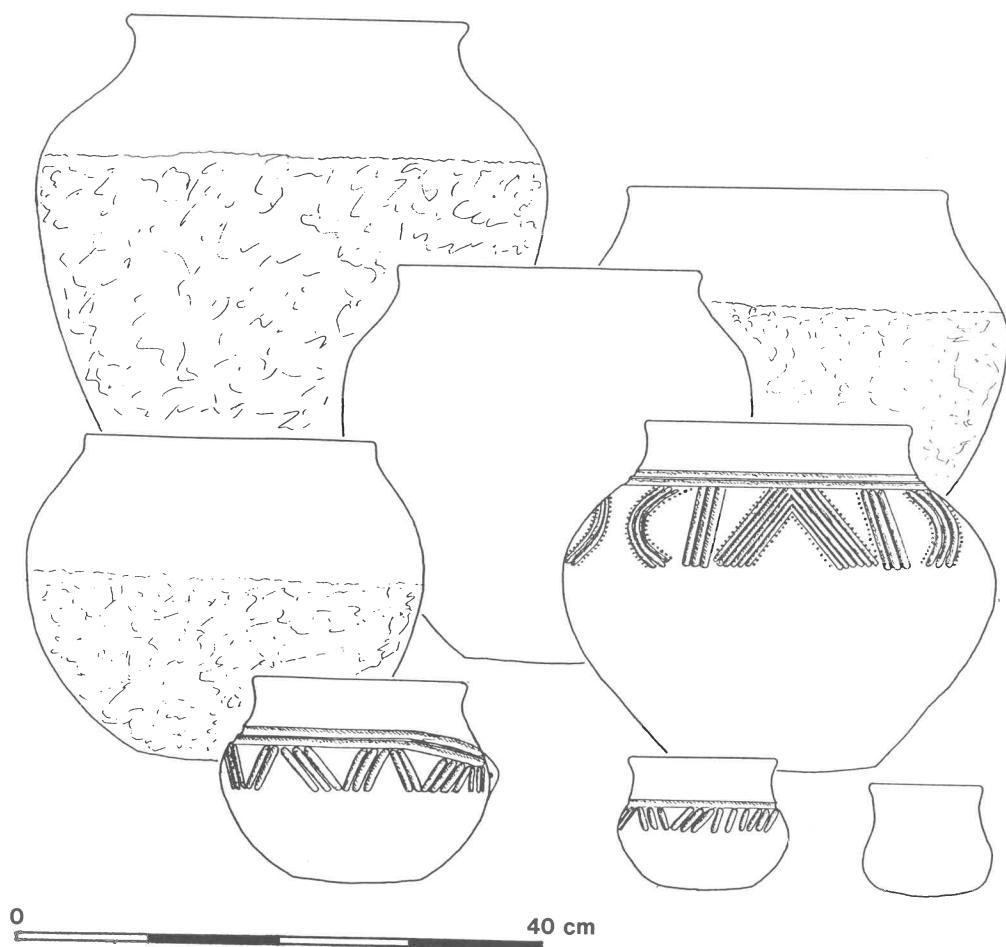

Fig. 5. Rekonstruktion af de lerkar, der blev fundet i Solvang-kælderen (6.århundrede)

jende består af talrige korn af Avnklædt Byg, hvorimod der kun er ganske få avner og aksled. Hertil kommer lidt hørfrø, enkelte korn af rug og havre og et mindre indslag af frø fra markukrudt og forskellige græsarter. Alt tyder således på, at man har opbevaret tærskede og rensede afgrøder i kælderen. Muligvis er det såsæden man på denne måde har villet give en sikker opbevaring. - Ilden havde man ikke taget højde for.

Endnu har det ikke været muligt med sikkerhed at fastslå, om kælderen har været indendørs eller udendørs, da tre langhuse med lidt varierende placering har afløst hinanden netop på

dette sted (fig.4).

I et stolpehul i tilknytning til hovedbygningen i det midterste gårdsanlæg er der fundet tusindvis af let forkullede korn som tilsyneladende er af arten Nøgen Byg. Det er overraskende, idet man ikke tidligere har mødt denne kornsart så sent i jernalderen. Det skal dog tilføjes at det nuværende kendskab til jernalderens agerbrug er baseret på relativt få fund og derfor næppe giver et komplet billede. Muligvis har man holdt fast ved denne afgrøde til særlige formål. Særlig til grød har den været mere velegnet end Avnklædt Byg som først måtte afskalles. Den ensarte-

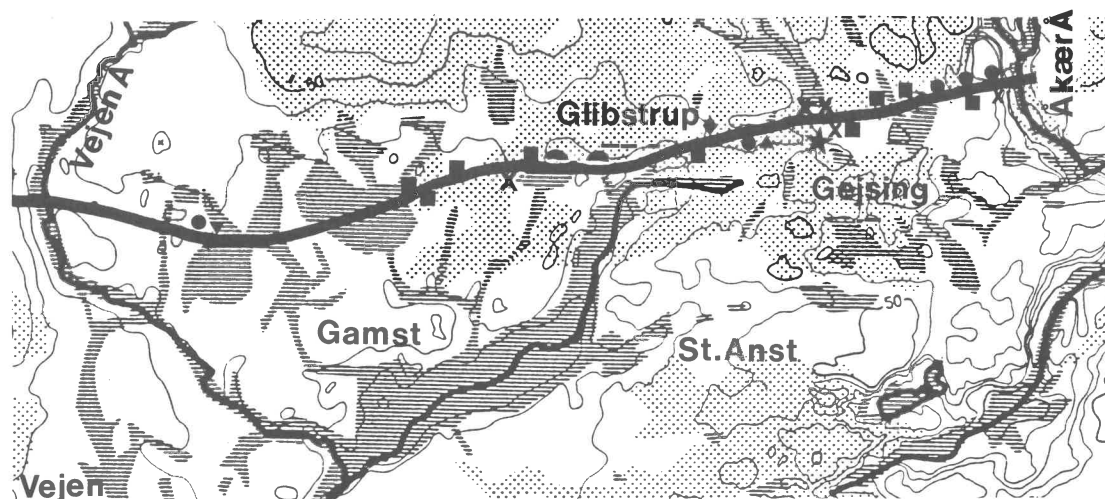

Fig. 6. Oversigtskort over motorvejsetapen mellem Vejen Å og Åkær Å i den østlige del af museets arbejdsområde. Ved museets rekognosceringer og prøvegravninger i 1993-94 er antallet af registrerede forhistoriske lokaliteter inden for det 60 m brede motorvejstracé vokset fra 3 til 25.

Signaturforklaring til Fig.6:

- ▼ enkeltfund, jægerstenalder
- ▲ boplads, jægerstenalder
- enkeltfund, bondestenalder
- ▲ overpløjet gravhøj
- ◆ boplads, bronzealder
- boplads, jernalder
- × boplads, oldtid
- ★ Trældiget, jernalder

- åløb
- ▨ vådområde
- ▩ lerjord
- sandjord
- højdekurver (for hver 5 m)
- planlagt motorvej

de lette forkulning af de mange korn er utvivlsomt resultat af en bevidst risting, som kan have været hensigtsmæssig for kornenes smag eller holdbarhed.

Fra bopladsen foreligger desuden i mindre omfang forkullede rester af en række andre planter, som på forskellig vis bidrager til billedet af datidens agerbrug og kostvaner. Skovjordbær kan meget vel have udgjort et supplement til kosten. Markukrudt som Rødknæ og Spergel afspejler dyrkning på mager evt. lidt sur sandjord, mens Stinkende Gåseurt tyder på, at også områder med leret jordbund er blevet dyrket. Denne ukrudtsart, som er nært knyttet til vintersæd, er ikke før påvist så tidligt i Danmark, men det stemmer fint med, at rug netop i denne del af

jernalderen begynder at blive en vigtig afgrøde i Danmark.

Resultatet af undersøgelserne af de forkullede planterester fra Solvang-bopladsen har understreget, hvilke righoldige oplysninger disse uanseelige fund kan bidrage med, og det er tanken at gennemføre lignende undersøgelser i forbindelse med de forestående udgravninger af bopladserne på motorvejsetapen mellem Vejen Å og Åkær Å.

Resultatet af prøvegravningerne på øst-etapen

Resultatet af prøvegravningerne på de 38 udvalgte lokaliteter blev 25 regulære arkæologiske fundsteder (fig.6). Erfaringerne fra den afsluttede etape

mod vest gør det sandsynligt, at dette antal vil stige yderligere som følge af de systematiske udgravninger hvor der ved de ofte ganske omfattende bopladsudgravninger f.eks. er gode chancer for at påtræffe grave som ellers kan være nærmest umulige at opspore. Blandt de 25 registrerede lokaliteter er de ældre dele af oldtiden først og fremmest repræsenteret af en meget lovende boplads fra jægerstenalderen ved Glibstrup. Ellers er det i udpræget grad jernalderen der dominerer billedet med en hel serie bopladser, der tilsammen dækker det meste af perioden. Hertil kommer det særprægede befæstningsanlæg "Trældiget" ved Gejsing, som ligeledes er anlagt i jernalderen. Her

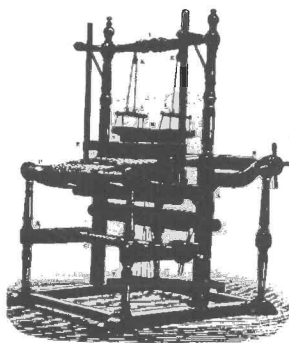
gav prøvegravningen yderligere næring til de i forvejen store forventninger. Voldgraven blev i et par søgegrøfter påtruffet på det forventede sted, og i den umiddelbare nærhed blev påvist forhistoriske hustomter. Det kan vise sig at være en kærkommen lejlighed til at få "Trældigets" datering og funktion fastslået mere præcist.

Museet indledte i foråret 1994 de systematiske udgravninger på østetapen med undersøgelsen af velbevarede gårdsanlæg fra 5. århundrede ved Kildegård øst for Egholtvej. Den egentlige udgravning af "Trældiget" er foreløbig planlagt til midten af juni 1994

Per Ole Rindel & David Robinson

Tekstiler og vævning i folkelig tradition - højskoletekstiler

Særudstilling på Museet på Sønderskov
27. maj - 31. december 1994

Særudstillingen tager sit udgangspunkt i det spændende tekstilhistoriske forløb omkring væveskolerne og undervisningen i håndarbejde på Askov højskole - fra etableringen af Jenny la Cours væveskole i 1885 og frem til nutidens aktiviteter under væversken Inge Bjørn. Under titlen "Højskoletekstiler" afspejles et 100-årigt tekstilhistorisk forløb, som har været stærkt præget af store personligheder med tilknytning til højskolemiljøet i Askov.

Særudstillingen åbner kl. 14 d. 27. maj

Alle er velkomne

Åben alle hverdage 10 - 16, undt. mandag. Lørdag-søndag 14 - 17.

Nyt fra Lokalhistorisk Arkiv, Vejen

Baungårds gamle stuehus, som det så ud, da gården blev købt i 1906 og hvor der blev drevet landhusholdningsskole de første år. Et nyt stuehus byggedes i 1910.

Arbejdsdagbog fra Baungaard.

En ny brik i et gammelt puslespil

En af de første arkivalier, der blev afleveret til Lokalhistorisk Arkiv i Veien, efter at jeg d.1. marts i år var tiltrådt som leder af arkivet, var en del af en håndskreven arbejdsdagbog fra gården "Baungaard" i Vejens vestlige udkant. Dagbogen er ført i 1908-09 af gårdens daværende forkarl Christian Schmidt, som dag for dag har opregnet hvor mange timer, folkehold og heste brugte på de enkelte arbejdsopgaver og i de enkelte marker. Desuden har Christian Schmidt noteret dagenes vejrlig og han har knyttet korte kommentarer til de enkelte dages gøremål. Arbejdsdagbogen blev afleveret til arkivet af Christian Schmidts søn Niels Hermand Schmidt, Brørup, som samti-

dig kunne fortælle lidt om sin far og hans liv.

Dagbogen er nu sammen med Niels Hermand Schmidts oplysninger indgået i arkivets samling, hvor begge dele er tilgængelige for interesserede. Og en sådan dagbog har en masse historie at fortælle. Først og fremmest om driften af "Baungaard" - om afgrøder, dyrehold, arbejdsopgaver og nogle af den sparsomme fritids gøremål, men også om vejret på egnen 1908-09, om længden af folkeholdets arbejdsdage, om hvilke arbejdsopgaver kvinder og børn deltog i.....og meget mere.

Men dagbogen fortæller også sin del af en helt anden historie. For mens dagbogen blev ført var "Baungaard" landhusholdningsskole for unge kvinder, som her kunne få undervisning i

Husdyrbrugsholdet på Baungård Landhusholdningsskole sommeren 1907

Tre sydjyske stationsbyer

I foråret 1994 iværksatte Museet på Sønderkov en undersøgelse af museumsområdets tre stationsbyer, Holsted, Brørup og Vejen. Undersøgelsen, som finansieres af Statens Museumsnævn samt museets undersøgelsesmidler, er berammet til at strække sig over sammenlagt tre måneder og forventes tilendebragt i foråret 1995.

Formålet med undersøgelsen er at afdække, hvilke emner museet i fremtiden skal satse på inden for nyere tids kulturhistorie i almindelighed og stationsbyhistorie i særdeleshed. Undersøgelsen skal således bl.a. hjælpe museet med at afstikke rammerne for hvilke typer genstande og arkivalier, der skal indsamles i fremtiden og for hvilke emner der skal udforskes, undersøges og formidles.

Holsted, Brørup og Vejen stationsbyer er "centrum" i hver sin af museumsområdets tre kommuner og der er derfor ikke noget mærkeligt i at deres historie og udvikling kommer til at stå centralt i museets fremtidige virke. Det usædvanlige ligger i, at museet via undersøgelsen får mulighed for at inddrage de tre stationsbyer og deres historie i sit arbejdsområde på et solidt og veldokumenteret grundlag. At dette er muligt skyldes museets specielle status som et meget nyt museum der kun har haft faglig ledelse siden 1986 og statsanerkendelse siden 1990. Mange af de danske kulturhistoriske museer har langt flere år på bagen - og langt flere bindinger at slås med. Museet kan f.eks. være opstået omkring en allerede eksisterende genstandssamling eller det kan være oprettet med et ganske bestemt og ofte snævert sigte. Og uden at det nødvendigvis passer særlig godt ind i museets nutidige planer, vil disse forhold tit, allerede på et tidligt tidspunkt,

have dikteret hvad museet skal samle på og beskæftige sig med. Noget sadant gælder imidlertid ikke for det lokale egnsmuseum, Museet på Sønderkov, som altså kan udnytte muligheden for via stationsbyundersøgelsen selv at bestemme sit virkeområde og for at gøre det velovervejet.

Når undersøgelsen er afsluttet, vil dens resultater blive sammenfattet i en rapport, der skal fungere som et arbejdsredskab for museet i dets fremtidige planlægningsarbejde samt som en rettesnor for områdets lokalhistoriske arkiver i det samarbejde, der er under etablering. Det er tanken, at rapporten skal bestå af to hoveddele - en tekstdel og en katalogdel. Tekstdelen vil blive indledet med en kort omtale af stationsbyen som bebyggelseshistorisk fænomen - hvad er en stationsby, og hvorfor opstår den. Herefter vil følge en redegørelse for de tre aktuelle stationsbyers historie, struktur og udvikling i perioden 1850-1990. Dette afsnit vil i vid udtrækning komme til at bygge på den litteratur og det kildemateriale, der er blevet registreret i forbindelse med undersøgelsen. Rapportens katalogdel vil bringe en oversigt over litteratur, arkivalier og genstande, der i løbet af undersøgelsen er registreret på museet, på områdets lokalhistoriske arkiver og evt. hos private eller på institutioner og virksomheder i museumsområdet. Dette kildemateriale analyseres - man kan sige, at dets styrke og svagheder gøres op - og ud fra analysen udpeges de områder, hvor museet fremover bør bremse eller intensivere sin indsamlingsvirksomhed. Katalogdelen vil endvidere indeholde forslag, til hvilke aspekter af det undersøgte emne, museet kan og bør formidle videre til publikum i udstillinger, publikationer, turfoldere, undervisningsmateriale el.

På dette billede, der er taget fra Højskolehjemmet i Vejen ca. 1904, ser man tydeligt, hvordan banens komme ændrer byen: Mod nord skimtes landsbyen, det gamle Vejen, og mod syd ses den nye stationsby med den spirende industris skorstene - det er skorstenen fra Svennings Maskinfabrik, der ses yderst til venstre. Få år efter at dette billede blev taget, voksede de to bydele sammen til én.

lign. Og endelig vil der til slut blive givet forslag til emner, som museet bør gøre til genstand for yderligere undersøgelser i de kommende år, ligesom der vil blive givet ideer til, hvorledes rapporten umiddelbart kan gøre nytte i det daglige museumsarbejde.

Som antydnet kommer stationsbyundersøgelsen og den afsluttende rapport til at spille en ikke uvæsentlig rolle for det arbejde, Museet på Sønderskov i de kommende år skal udføre inden for nyere tids kulturhistorie. Rapporten bliver hovedsagelig et internt arbejdsredskab, der med sine oplæg til bl.a. indsamlings- og forskningspolitik forhåbentlig kan give museet nogle gode ledetråde i det antikvariske arbejde. Men selv om undersøgelsens hovedformål er at gavne museet indadtil, vil dens resultater i høj grad også komme museets publikum til gode. Den målrettede indsamling og den forskning, museet kan iværksætte med baggrund i rapporten, skaber nemlig forudsætningerne for en kvalitativ udstillingsvirksomhed og for andre af de mere udadvendte og synlige aktiviteter. Endelig er det håbet, at også de tre kommuners forvaltninger kan få glæde af rapporten. Bl. a. i forbindelse med lokalplanlægning, fredninger og valg af satsningsområder, hvor rappor-

ten f. eks. vil kunne bidrage med oplysninger om den topografiske udvikling i området og pege på særligt bevaringsværdige bygninger og miljøer.

Iværksættelsen og afviklingen af stationsbyundersøgelsen kan ses som et naturligt led i den igangværende udvikling inden for museernes arbejde med nyere tids kulturhistorie. Selv om nyere tid, og ikke mindst de sidste 100 år, udgør en væsentlig og begivenhedsmættet del af vor historie, har hverken museerne selv eller deres omverden omfattet arbejdet på dette område med samme beivågenhed som er blevet museernes arkæologiske virke til del. Heller ikke fra lovgivernes side har der været den store vilje til at prioritere og støtte museernes nyere-tids-arbejde. Nu er man imidlertid ved at få øjnene op for det skæve i denne fordeling, og det har bl.a. resulteret i, at det nu er muligt at søge Statens Museumsnævns Rådighedssum om midler til udførelse af undersøgelser inden for nyere tids kulturhistorie. Stationsbyundersøgelsen er blot ét af de mange projekter, der i de senere år er blevet iværksat og afviklet med støtte fra Rådighedssummen, og som skal ses som et symbol på den positive ændring af synet på museernes arbejde med nyere tid.

Else Mølgaard

Natur- og kulturskolen på Sønderskov

Pilotprojektet omkring Ribe Amt's tredie naturvejlederfunktion, som hen på sommeren får hjemsted på Sønderskov, nærmer sig sin afslutning. En rapport om arbejdets fremtidige struktur, indhold og muligheder er på vej i trykken, og den kan i løbet af juni rekvireres fra museet.

Naturvejlederarbejdet vil med udgangspunkt fra Sønderskov søge at formidle lokalområdets righoldige kultur- og naturværdier gennem afholdelse af såvel åbne, offentlige ture og lukkede turarrangementer og aktiviteter. Hermed åbnes der bl.a. for en helt ny og længe ønsket lokalorienteret undervisningsmulighed for skoler og andre undervisningsinstitutioner. Museet får samtidig en ny udadvendt rolle og mulighed for at tilknytte f.eks. tematiske ture eller aktiviteter til kommende udstillinger.

Natur- og Kulturskolen ønsker i samarbejde med såvel skoler, lokalforeninger og interesserede enkeltpersoner, gradvist at udbygge mulighederne for en god forståelse og oplevelse af landskabet og naturen samt den kulturelle sammenhæng og baggrund i historien.

I samarbejde med Ribe Amt og private lodsejere vil arbejdet også omfatte f.eks. skiltning af seværdigheder, planlægning af stisystemer og mindre lokale plancheudstillinger på særligt udvalgte steder, som det eksempelvis kendes fra Hærvejsudstillingen i Bække. I denne forbindelse rummer østdelen af Ribe amt mange muligheder: Kongeåen, gamle vandmøller, heden, dens opdyrking og plantagerne, de forskellige landskabers dannelse og natur, og ikke mindst Sønderskov og dets nærmeste omgivelser. Dette er blot nogle nogle få

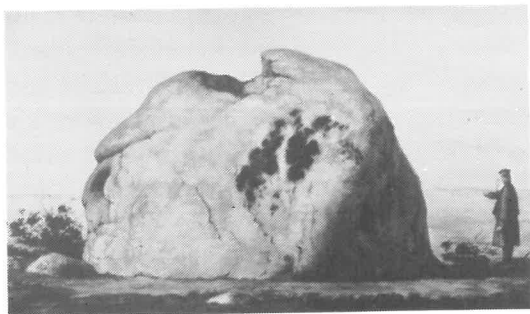
eksempler på emner for fremtidens ture og aktiviteter, hvortil der samtidig kan udvikles et spændende undervisningsmateriale.

Der er ved oprettelsen af Natur- og Kulturskolen på Sønderskov langt vægt på, at der i sammenhæng med Ribe Amt's to øvrige naturvejledere på Vadehavscentret ved Vester Vedsted og Blåvand Naturcenter dannes et vidtfavnende og forskelligartet udbud af aktiviteter i Ribe amt. I denne forbindelse lægges der fra Natur- og Kulturskolens side stor vægt på, at formidle tingene i en helhed med rod i de helt specielle historiske og landskabelige emner, som østdelen af amtet rummer.

Grundlaget for Natur- og Kulturskolen er nu lagt, og dens fremtid vil i høj grad kunne påvirkes af brugerne. Lad dette være sagt som en opfordring til at deltage i det videre arbejde. Museumsavisen vil helt sikkert vende tilbage til emnet mange gange i fremtiden.

Karsten Kristiansen

Projektmedarbejder og arkæolog

Tirslundstenen - engang fritliggende på heden, i dag i plantage. Natur og kultur mødes.

Nationalmuseets topografiske arkiv

Ja, hvorfor lige der?

*Spørgsmål fra Ole Thomsen, Askov,
til Hans Jørgen L. Larsen, efter indlæg-
get i nr. 24 "En fortidig krise" hvor HJLL
løser gåden om placeringen af de ensomt
beliggende kirker på vor egn.*

Tak for artiklen. Det er jo et nærliggende spørgsmål hvergang man passerer f.eks. Malt kirke - hvad laver den her i midten af ingenting?

"Gårdkirketeorien" er jo absolut et godt bud på en forklaring, men som HJLL selv fremhæver, så er der tale om en hypotese og vel at mærke en hypotese der hviler på tilstedeværelsen af en landbrugskrise der måske - måske ikke har været der.

Ved gennemlæsningen af den - iøvrigt interessante og oplysende artikel - melder spørgsmålet sig derfor meget naturligt; skal man ikke også finde svaret på gåden om vore alene-kirker i følgende forhold?:

Hvem betalte regningen? Det gælder vel til alle tider, at vil man vide noget om en bygnings historie og arkitektur - må man vide noget om finansieringen?

Artiklen kommer ikke ind på dette. Kan man da uden videre gå ud fra at denne lå hos gårdmanden og/eller dennes sognebørn?

At kirkerne er de eneste bevarede bygninger fra den tid, mere end indikerer at der er tale om et byggeri der i kvalitet - og dermed også i pris - lå milevidt over normalen her på egnen. Hvorfor skulle storgårdmanden bygge en kirke der var dyrere og bedre end hans eget hus, medmindre han havde fået befaling eller økonomisk hjælp fra højere sted?

Forsvarsmæssige hensyn? Herremændene, der ser krigen som deres

vigtigste beskæftigelse..." skriver HJLL som forklaring til artiklens indledningsbillede.

Men vi har jo også at gøre med en storpolitisk turbulent tid, hvor grænser flyttedes ved forhandlingsbordet og på slagmarken. Vor egn havde, som ofte før og siden tæt på den sydlige stødpude - en strategisk kritisk beliggenhed.

Artiklen påpeger at Dronning Margrethe d. 1. beordrede private forsvarsanlæg sløjfet. En kongemagt der kunne beordre noget sådant, kunne vel også bestemme beliggenheden af kirker? Dette så meget desto mere som kongemagten, da kirkerne blev bygget i begyndelsen af Valdemartiden, var ekspanderende og havde brug for et stærkt hjemmeforsvar, når selve hæren flyttedes til brændpunkter i udlandet?

Hvis ikke centralmagten dikterede beliggenheden, har så ikke storbonden selv haft forsvarsmæssige overvejelser før han placerede "Hustemplet", der i størrelse og udformning i sig selv må have været en kolossal magtfaktor i samtiden.

Og kan der sendes lyssignaler mellem de omtalte kirker? En undersøgelse af dette kunne vel være med til at bekræfte eller afkræfte om placeringerne har været en del af et forsvars- og kommunikationssystem.

Bispen i Ribe? Kun i forbindelse med Folding Kirke nævnes Ribe domkapitel. Hvis det var kongen - og dermed militærmagten - der dikterede placeringen af solide stenbygninger på den tid, så giver det mening, at de kirkelige myndigheder var uden indflydelse. Med mindre Kirken og militæret var en og samme person? Og hvad ved vi egentlig om det? Sad der i Ribe en "Absalon"?

Blev nogen kirke bygget uden Bispens godkendelse? Og uden dennes

økonomiske, direkte eller indirekte, medvirken?

Entreprenøren? Hvilke landmålere, arkitekter, bygningsingeniører, håndværkere og kunstnere har kunnet påtage sig opgaven?

Hvem beherskede den matematiske viden til beregning af de nødvendige konstruktioner?

I dag uddannes civilingeniører. De hedder traditionelt sådan, fordi de ikke må forveksles med almindelige ingeniører, der indtil for få årtier siden var militært ansatte og uddannede. Langt op i dette århundrede hørte vejenes administration, bygning og vedligehold også under militæret.

I Valdemarstiden blev der foruden kirker bygget skibe, fæstninger og andre solide og avancerede konstruktioner, der ofte tjente et kombineret formål af religiøs og magtmæssigt karakter. Sad den nødvendige viden til dette byggeri

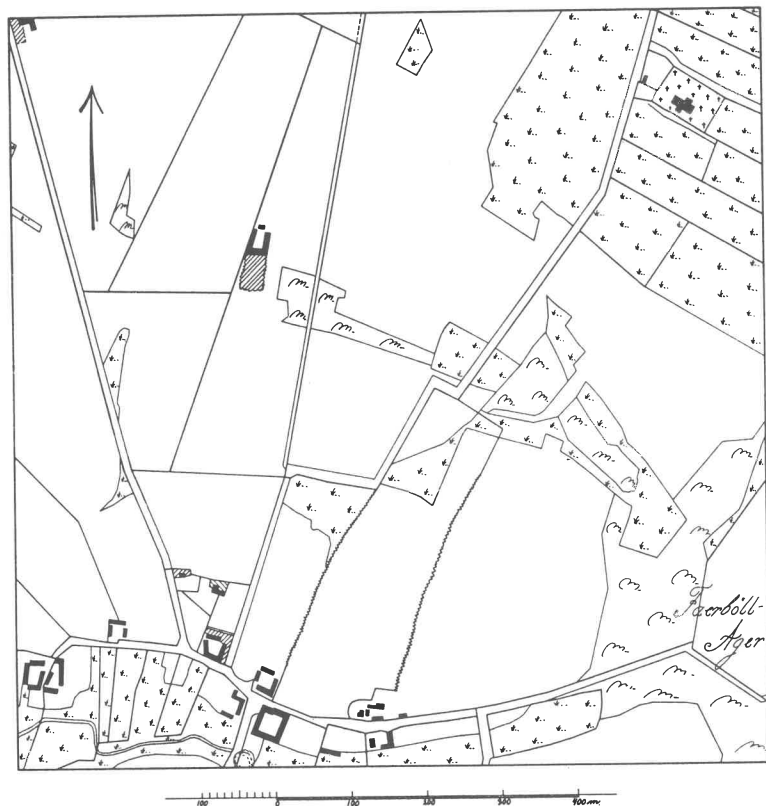
hos munke ansat af magten?

En del af disse bygningsværker er bygget efter komplicerede geometriske principper, feks. har professor Mogens Koch ved opmåling af Ribe domkirke og dennes Kathoveddør, konstateret tilstedeværelsen af en måleenhed han kalder kirkealen. Er Malt kirke bygget efter samme principper som Ribe domkirke og evt. af samme folk?

Var disse eksperter avancerede viden og redskaber i sig selv en magtfaktor? Og var den til fri afbenyttelse for brydegårdene?

Landbrugskrisen. Uanset svarene på mine mange spørgsmål - der alle er naturlige refleksioner på læsningen af HJLL's artikel - så kan hans hypotese om hvorfor kirkerne idag ligger alene, vel godt være rigtig? Men den oprindelige årsag til placeringerne er måske en helt anden historie?

Ole Thomsen

Kort over Maltbæk med Malt kirke i øverste højre hjørne. Matrikelkort 1:1000, målt af S.L.Bie 1783. Rettelser medtaget indtil 1856. Kopieret af Anna Thorsen. Fra Danmarks kirker.

Måske derfor !

Svar til Ole Thomsen

Du antyder i din kommentar til min artikel i forrige udgave af Museumsavisen, at der kunne være forskellige forklaringer på, hvorfor kirkerne engang i middelalderen blev lagt der, hvor de ligger i dag. Kongelig evt. kombineret med kirkelig/lokal stormands magtbud, der kunne have forsvarsmæssige formål samtidig med de religiøse. - I min artikel var det ikke hensigten at komme med en forklaring på, hvorfor vore middelalderkirker ligger, hvor de ligger, eller at gå ind i diskussionen om, hvem der byggede dem. Det var kun min hensigt at prøve at give en forklaring på, hvordan det kunne være gået til, at netop de nævnte 5 kirker i vores område var gået hen og blevet forladt af deres landsby/stormandsgård.

Pladsen her tillader ikke at gå nærmere ind i en diskussion om dette meget vigtige emne; hvorfor ligger vore middelalderlige landsbykirker der, hvor de ligger. I den historiske faglitteratur bliver det emne endevendt igen og igen, uden at man vel nogensinde når frem til en forklaring, der vil kunne accepteres af alle. Kildematerialet er simpelthen for tyndt til en entydig konklusion.

Som Ole Thomsen anfører, er der jo tale om en fantastisk præstation, vore forfædre gjorde i 11-1200 tallet, der blev ydet en helt utrolig indsats dengang. Den indsats hungrer vi simpelthen efter at få forklaring på trods det meget dårlige kildemateriale, vi har til periodens historie. I Hikuin 12, 1936 har Ebbe Nyborg forsøgt at give en forklaring på byggeriet ud fra bl. a. materiale fra Ribe egnen. Jeg synes, hans teori virker meget rimelig; nemlig at det langt hen ad vejen var de

verdslige og gejstlige stormænd, der stod bag byggeriet, evt. i samarbejde med lokale storbønder, da stenkirkerne skulle opføres i perioden 1150 - 1250. Jeg tror ikke, det har været forsvarsmæssige hensyn, der har bestemt byggeriets placering og karakter i vores område (på Bornholm har det derimod været anderledes). Men for datidens mennesker har kampen mellem det gode og onde været helt anderledes konkret; det onde lå overalt og lurede på mennesket for at få tag i dets sjæl og dermed styrke djævelens hær. En stenbygning med diverse hellige symboler, indskrifter, skræmmemasker o. lign. vil være det bedste værn. Noget lignende var ihvertfald ikke før set. Den nye tro ville gerne vise sin sejr ved sådan et byggeri. Det finansielle grundlag må have været den gudsstruktur, der var dominerende i Danmark dengang, som favoriserede stormagten og deres håndgangne mænd i uhyrlig grad, og som i 11-1200 tallet gav et økonomisk overskud, der kunne financiere det uhørt store kirkebyggeri inden for en periode på 100 år. Til gengæld fik man del i frelsen, og samtidig sikrede kirkebyggeren sig en afgørende indflydelse på det religiøse liv i sognet, nu da den nye tro - kristendommen - havde fået endelig fodfæste i Danmark. En tro, der bag sig havde et imponerende administrativt apparat, som man ikke før havde set magt til i Danmark, altså en magt, der lå udover landsbyens/sognets eller kongens for den sags skyld, og som det må have været betydningsfuldt for de lokale stormænd at holde sig gode venner med. Alt dette gør det temmelig indlysende, at det blev netop i 11 - 1200 tallet, at de mange kirker blev bygget herhjemme, og at det hovedsagelig var de store i samfundet, der stod bag det, til egen og alles frelse.

Hans Jørgen L. Larsen

GADESJAKKET på Sønderskov

Friluftsforestillinger på Sønderskov er ikke et nyt begreb. I forbindelse med de to egnsspil der hidtil er blevet gennemført ved Sønderskov, er formen blevet afprøvet med held, og museet var hurtigt med på ideen, da tilbudet om en friluftsforestilling middelalderspillet "DEN UTRO HUSTRU" - kom fra teatergruppen Gadesjakket i Odense.

Middelalderspillet "DEN UTRO HUSTRU" er et fastelavnsspil, der er skrevet for små 400 år siden, og det spilles i en stil man kender fra middelalderen. Gadesjakket har lånt både fra commedia dell'arte- og gøglertraditionen. Teksten derimod er de originale vers fra 1530, i Leif Søndergårds "oversættelse".

Den bramfri tekst, som siger meget om middelalderens tankegang, understøttes fint af det kropslige teatersprog. Her er det karikaturen, den rå humor og de store bevægelser, der tegner billedet. Der er virkelig noget at se på - og grine af - både for voksne og børn.

Teatergruppen stiller bænke og scene op ved Sønderskov til to forestillinger lørdag d. 4 juni kl 14.30 og 16.00. Der vil være siddeplads til ca. 100 mennesker ved hver forestilling, og da det muligvis er for lidt, er man velkommen til selv at medbringe en klapstol.

Entre til museum og teaterforestilling vil lørdag d. 4 juni være ens for alle: 15 kr for voksne og gratis for børn (dvs. partoutkortet kan ikke benyttes denne dag i lighed med gældende praksis ved det årlige julearrangement). Til gengæld er teaterforestillingen inkluderet i prisen. Der bliver ikke tale om at kunne forudbestille billetter - alle de der kommer på dagen vil få adgang. Når siddepladseme slipper op, er der et ubegrænset antal ståpladser til rådighed.

Da forestillingen som nævnt er en friluftsforestilling, vil det være klogt at klæde sig på efter vejret den pågældende dag.

Brynhild Tophøj

Når tekstiludstillingen åbner den 27. maj tilbydes nye varer i
MUSEUMSBUTIKKEN

Kopier af gamle
BONDETØRKLÆDER

Stof og garn til korsstingsbroderet
Beiderwandtæppe

Bøger om tekstiler:
ULD OG HØR
NAVNEKLUDE
OMKRING ET PAR PUDEVÅR
TØJPRØVER FRA FORTIDEN
ET SØNDERJYSK SENGEOMHÆNG

Teatergruppen GADESJAKKET
opfører friluftsforestillingen

Den Utro Hustru

Lørdag den 4. juni kl. 14.30 og kl. 16.00

ENTRÉ: Voksne 15 kr., børn under 14 år gratis
HUSK: evt. varmt tøj og klapstole

Trældiget i Andst

Tirsdag den 21. juni kl. 19
Omvisning på udgravningen ved Holmsmindevej nord for Gejsing
Følg skiltning fra Egholtvej, der støder op til hovedvejen

Efterfølgende uddybning med lysbilleder
på Vejen Gæstgivergård kl. 20.30

Kaffe 28 kr.
Arrangeret sammen med Vejen Turistforening

DE LOKALHISTORISKE ARKIVER

Lokalhistorisk arkiv for Holsted kommune

Vestergade 17, 6670 Holsted.
Åbningstid: onsdag 14 - 18 og i perioden 1.10. - 31. 3
tillige tirsdag 19 - 21
eller efter aftale.
Tlf.: 75 39 20 10 Leder: Chr. Carstensen.

Aastrup Sognearkiv

Borgergade 121, 6752 Glejbjerg
Åbningstid: 1. og 3. torsdag hver måned 15 - 19
eller efter aftale
Tlf.: 75 19 82 80 Leder: Olga Pedersen.

Historisk arkiv for Brørup og omegn

Brørup Bibliotek, Stadionvej 4, 6650 Brørup.
Åbningstid: torsdag 15 - 17 eller efter aftale.
Tlf.: 75 38 18 55 Leder: Laurits Clausen.

Lokalhistorisk arkiv for Vejen kommune

Østergade 2, 6600 Vejen, tlf.: 75 36 35 99.
Åbningstid: mandag lukket,
tirsdag 10-14, onsdag 10-17, torsdag 10-14, fredag lukket.
Leder: Else Mølgaard.

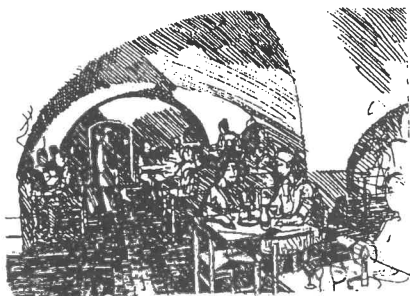
Gårdejer Martin Petersen, Skovsminde, Gesten.

LANDBRUGSHISTORISK SAMLING

En spændende teknologisk samling
af landbrugsredskaber og -maskiner og husholdningsredskaber fra nyere tid (ca. 1890 - 1950)

Samlingen kan besees af grupper
efter forudgående aftale med Martin Petersen, tlf. 75 55 70 39

HERREGÅRDSKÆLDEREN SØNDERSKOV

Mandag lukket
Tirsdag-fredag kl.12-16 og igen fra kl.18
Lørdag fra kl.14
og søndag fra kl.12-17

Køkkenet (bestilling af mad) lukker kl.21
Bordbestilling for spisegæster kan være nødvendig

Restaurantens tlf.: 75 38 38 45